

Takstretningslinjer for bompengeprosjekt på offentlig veg

Fastsatt i Vegdirektoratet juli 2025

1 Innledning

1.1 Virkeområde

Takstretningslinjene fastsetter rammene for takststrukturen for motoriserte kjøretøy ved bompengeneinnkreving på offentlig veg, jf. veglova § 27. Takstretningslinjene viker for lov og forskrift.

Takstretningslinjene gjelder fra den dato de er fastsatt. Det henvises til Veileder om regelverk og forvaltning ved bruk av bompenger som finansieringskilde for tolkning og praksis av takstretningslinjene.

Samferdselsdepartementet har i brev av 05.02.91 «*Delegering av myndighet til å godkjenne takster, rabatter og unntaksordninger ved bompengeprosjekter fra Samferdselsdepartementet til Vegdirektoratet*» delegert takstmyndighet etter veglova § 27 til Statens vegvesen Vegdirektoratet, med gyldighet fra 1.3.1991.

1.2 Begrepsbruk

Begrep	Forklaring
AutoPASS-utsteder	Et selskap eller annen juridisk person som etter godkjenning i henhold til utstederforskriftens § 21 eller § 22 inngår avtaler med operatørene og brukerne for å tilby tjenester for betaling av bompasseringer og ferjetransport gjennom AutoPASS Samvirke.
Bomring	En serie bomstasjoner plassert rundt et område på en slik måte at det ikke er mulig å passere gjennom ringen uten å betale bompenger.
Bomsnitt	Flere bomstasjoner som fanger opp trafikkstrømmene i innkrevpunktet som dekker samme nytte for bilistene.
Bomstasjon	Et punkt for innkreving av bompenger på det offentlige vegnettet.
Bruker	Fysisk eller juridisk person som har en brukeravtale med en AutoPASS-utsteder.
Brukeravtale	Avtale mellom AutoPASS-utsteder og bruker som gjelder betaling i AutoPASS Samvirke.
Bypakke	Bompengepakke med parallellinnkreving i by.
Elektronisk brikke	En elektronisk enhet for identifikasjon av avtalepasseringer.
Gjennomsnittstakst	Inntekt per passering når det tas hensyn til effekten av reduserte takster, fritak og sammensetningen av kjøretøy.
Grunntakst	Den takst som gjelder per takstgruppe, eventuelt takstklasse (ved miljødifferensiering), før eventuelle reduksjoner og fritak.
Lokalpolitisk myndighet	Fylkeskommuner og kommuner.
Nullutslippskjøretøy	Kjøretøy registrert som el- og hydrogenkjøretøy.
Nytteprinsippet	Det skal være sammenheng mellom betaling og nytte.
Strekingsvise prosjekter	Utbygging av lengre sammenhengende vegstrekninger eller en vegstrekning som blir utbygd etappevis/parsellvis.
TEN-T	Transeuropeisk transportnett.
Utstedervirksomhet	Tjenester for betaling av bompasseringer og ferjetransport som drives av AutoPASS-utsteder gjennom AutoPASS Samvirke, inkludert inngåelse og administrasjon av brukeravtaler, utstedelse av elektroniske brikker og annen service overfor brukerne og operatører i denne sammenheng.

2 Innkreving

2.1 Innkrevingssystem

Det benyttes automatiske bomstasjoner for innkreving av bompenger på det offentlige vegnettet i Norge. Ved passering av bomstasjon registreres kjøretøy ved bruk av brikke og bilde.

Gyldig avtale og bruk av brikke er obligatorisk på hele det norske offentlige vegnettet for de fleste norske og utenlandske kjøretøy med tillatt totalvekt over 3500 kg, jf. *Forskrift om krav til elektronisk brikke i motorvogner over 3500 kg § 1*.

2.2 Betalingsplikt

Betalingsplikt følger av *Forskrift 27. januar 2023 nr. 105 om betaling av bompenger på offentlig veg (betalingsforskriften)*. Ansvarlig for å betale bompenger er avtalepart, eier, eller fører. Ved uregistrert motorvogn er den som har anskaffet prøvekjennemerke ansvarlig for å betale bompenger, jf. § 4.

3 Takststruktur

3.1 Takstgrupper

Følgende takstgrupper gjelder ved norske bompenganeanlegg:

- A. Takstgruppe 1: Kjøretøy med tillatt totalvekt til og med 3500 kg.
- B. Takstgruppe 2: Kjøretøy med tillatt totalvekt over 3500 kg.

Det skal ikke betales bompenger for tilhenger.

3.2 Miljødifferensierte takster - takstklasser

I byområder kan bompengetakstene fastsettes basert på kjøretøyets miljøklasse, jf. Veglova § 27 andre ledd. Følgende takstklasser benyttes for takstdifferensiering innenfor de ulike takstgruppene:

Takstgruppe 1	Takstgruppe 2
Andre drivstofftyper (bensin, gass, etanol, etc.)	Euro VI
Diesel	Pre-Euro VI
Ladbar hybrid	Ladbar hybrid
Nullutslipp	Nullutslipp
	Gass

Gass: Takstklasse gass takstgruppe 2 gjelder alle gassdrevne kjøretøy som er registrert som gasskjøretøy i Autosys. Hydrogenkjøretøy registrert med kode 6 (hydrogen) er etter takstretningslinjene definert som nullutslippskjøretøy og ikke som gassdrevne kjøretøy, jf. Brev av 5. juli 2022 «*Myndighet til å fatte takstvedtak knyttet til gassdrevne kjøretøy (GA) i takstklasse 2 (tunge kjøretøy) - delegering av fullmakt*».

Nullutslipp: Lokale myndigheter kan differensiere takstene innenfor takstklassen nullutslippskjøretøy. Takstklassen nullutslipp kan deles i underklasser. Bruk av takstklasser og eventuelle underklasser tilpasses det enkelte bompengeprojektet. Kjøretøyene som gis takst etter

underklasse må kunne identifiseres i Autosys, jf. Brev av 08.09.2023 fra Samferdselsdepartementet «Fritak/redusert bompengetakst for lette el-varebiler og tunge gasskjøretøy».

Nullutslippskjøretøy skal ikke betale mer enn 70 prosent av takstklasse bensin for takstgruppe 1 og 50 prosent av takstklasse Euro VI for takstgruppe 2, jf. «Prop. 1 S (2022–2023) for Samferdselsdepartementet, Prop. 1 S Tillegg 1 (2022–2023) og Innst. 13 S (2022–2023)».

Kjøretøy uten dokumentert drivstofftype, motoregenskaper eller egenskaper gitt for en underklasse blir belastet høyeste takst innen den takstgruppen kjøretøyet tilhører, jf. Brev av 08.09.2023 fra Samferdselsdepartementet «Fritak/redusert bompengetakst for lette el-varebiler og tunge gasskjøretøy».

3.3 Tidsdifferensierte takster

Ved innkreving i bomring kan det fastsettes ulike takster for ulike tider på døgnet for å ivareta behov for trafikkregulerende tiltak, jf. veglova § 27 annet ledd. Dette gjelder ved takstfastsettelse etter punkt 6.1 - 6.3 nedenfor.

3.1 Takstgrupper 3.2 Miljødifferensierte takster - takstklasser

Økte takster grunnet tidsdifferensiering skal ikke kreves inn på helgedager (lørdag og søndag, onsdag før skjærtorsdag, og når offentlige fridager, julaften, nyttårsaften og faller på mandag til fredag).

3.4 Timesregel

Timesregelen innebærer at det kun belastes for én passering per kjøretøy innenfor en periode på inntil én time. Tidsrommet starter ved første registrerte passering og kan gjelde for både takstgruppe 1 og 2.

Timesregel kan ikke benyttes på tvers av ulike bompengeprojekt.

Bruk av timesregel er uavhengig av om kjøretøyet har gyldig brukeravtale og brikke dersom passeringer er innen 60 minutter i en bomring, eller innen 30 minutter i særskilte bomsnitt i strekningsvis prosjekt.

3.5 Bompengenneinnkreving på ferje

Ved innkreving av bompenger på ferjer betales bompengene som et tillegg til ordinær ferjebillett.

Hovedregelen for takststrukturen ved bompengenneinnkreving på ferje er at denne så langt det lar seg gjøre følger øvrig retningslinjer, med unntak av ordninger som passeringstak og timesregel.

3.1 Takstgrupper **Feil! Fant ikke referansekilden.** **Feil! Fant ikke referansekilden.**

4 Reduserte takster

Ordninger for reduserte takster forutsetter gyldig brukeravtale og brikke, jf. Prop. 1 S (2016–2017) Samferdselsdepartementet. Kjøretøy uten gyldig brukeravtale og brikke belastes ordinær takst innenfor kjøretøyetts respektive takstgruppe eller takstklasse.

Reduserte takster som kan benyttes er:

- A. Det gis en generell reduksjon av takstene på 20 prosent for kjøretøy i takstgruppe 1. Dette gjelder også takstklasser under takstgruppe 1.
- B. Kjøretøy med tillatt totalvekt over 3 500 kg registrert i kjøretøykategori M1 i Autosys, prises som takstgruppe 1.
- C. Gasskjøretøy (GA) i takstgruppe 2 og elektrisk drevet varebil (N1) i takstgruppe 1 kan gis lavere takst om dette ønskes lokalt.
- D. Nullutslippskjøretøy skal belastes bompenger med en takst på 0-70 prosent av taksten for konvensjonelle kjøretøy i takstgruppe 1. For takstgruppe 1 gjelder den prosentvise takstreduksjonen etter reduserte takster som følge av brikke på 20 prosent.
- E. Nullutslippskjøretøy innen takstgruppe 2 kan belastes mellom 0-50 prosent av taksten for konvensjonelle kjøretøy.
- F. Det kan settes en grense for at kjøretøyene kun skal betale for én passering innenfor et bestemt tidsintervall utover 60 minutter (tidsbegrenset fastpris). Ordningen gjelder primært for bruk i bomringer.
- G. Passeringstak med tak for antall betalbare passeringer per kjøretøy per kalendermåned kan benyttes for å skjerme storbrukere i området for bompengeneinnkrevingen.
 - 1. I enkeltprosjekt skal taket ikke settes lavere enn 60 passeringer per kalendermåned. Passeringstaket kan i særskilte tilfeller settes lavere, men normalt ikke lavere enn 40 passeringer per kalendermåned.
 - 2. I bomringer kan det innføres et passeringstak som kan gjelde både kjøretøy i takstgruppe 1 og 2.

5 Fritak fra betaling av bompenger

Det fremgår av takstvedtaket hvilke fritak som gjelder for det enkelte prosjekt.

I henhold til forskrift om betaling av bompenger på offentlig veg (betalingsforskriften) § 6, er det bomselskapene som behandler søknader om fritak. Ved behandlingen gjelder forvaltningslovens regler om saksbehandling. Bompengeselskapenes behandling av fritakssøknader betraktes på linje med et enkeltvedtak i henhold til Forvaltningsloven § 2 b. Vegdirektoratet er klageinstans.

Innvilgede søknader om fritak gis med virkning fra tidspunktet søknaden ble fremsatt.

Fritak kan gis etter søknad og betinger gyldig brukeravtale med en AutoPASS-utsteder om bruk av brikke.

Dersom det kan fremlegges en kontrakt på at et kjøretøy er leaset av den som søker fritak – likestilles dette som at søker er eier av kjøretøyet.

5.1 Det gis fritak for følgende kjøretøysgrupper uten søknad:

- 1. Uniformerte og sivile utrykningskjøretøy i tjeneste. Som utrykningskjøretøy regnes alle kjøretøy som er definert som dette i vognkortet og i Autosys.
- 2. Nødvendig testaktivitet etter utstederforskriftens bestemmelser har fritak for betaling av bompenger. jf. Forskrift 14. desember 2018 nr. 1917.

5.2 Etter søknad kan det ytes fritak for følgende kategorier:

1. Fylkeskommunal eller kommunal kollektivtransport i rute med motorvogn (buss). Fritak innvilges når det foreligger;
A) dokumentasjon på ruteløype etter yrkestransportforskriften § 2c, eller;
B) dokumentasjon på at søker er fritatt for løyveplikten etter yrkestransportloven § 6(3) jf. § 23 (administrasjonsselskap).

Ruteløype etter yrkestransportforskriften § 2c og § 6(3) jf. § 23 innvilges av fylkeskommune eller kommune, der hvor kommunen har overtatt ansvaret for kollektivtransporten jf. *Lov om overføring av ansvar for kollektivtransport §2*.

Det er den som er unntatt løyveplikten som må sende inn søknaden og dokumentere at de er unntatt løyveplikten på strekningen bussene skal kjøre. I praksis innebærer dette at det er administrasjonsselskapene som må søke om fritak for bussruter der operatøren ikke har løyve etter yrkestransportloven § 6(1). Ordningen gjelder ikke alle ferjeavløsningsprosjekter.

2. Traktor:
For å søke fritak for traktor må følgende fremlegges:
 - A. Dokumentasjon på at landbruket mottar produksjonstilskudd. Dersom produksjonstilskudd ikke kan dokumenteres, må det foretas en skjønnsmessig vurdering av om landbruksvirksomheten er tilknyttet et foretak, og for eksempel selger varer fra gården. Dette kan være aktuelt for lokalmatprodusenter, vedprodusenter og lignende aktører.
 - B. Gårdskart som viser de aktuelle eiendommene.
 - C. Dokumentasjon på at traktorer som det søkes fritak om, er eid eller leaset av den som drifter gården (fritakssøker).
3. Forflytningshemmedes kjøretøy i bomringer.
Det stilles krav om:
 - A. Vedtak om innvilget parkeringstillatelse i henhold til forskrift om parkeringstillatelse for forflytningshemmede.
 - B. Parkeringstillatelsen må ha en gyldighetsperiode på minimum to år.
 - C. Gyldig brikke og brukeravtale.
 - D. Vedtaket om parkeringstillatelse fra kommunen og brukeravtalen med utsteder skal være utstedt til samme person.
 - E. Fritak kan ikke knyttes til kjøretøy som benyttes i næringsvirksomhet.
 - F. Hvert fritak skal være knyttet til ett kjøretøy og én brukeravtalen

Ordningen gjelder også utenlandske statsborgere som kan framlegge parkeringsbevis merket med det internasjonale symbolet for forflytningshemmede med navnet til den berettigede eller kjennemerket på kjøretøyet. Det er ellers samme krav til dokumentasjon og varighet på parkeringstillatelsen som for norske statsborgere.

Forflytningshemmede under 18 år

For personer under 18 år kan fritaket knyttes til inntil to foresatte eller verger, og omfatter inntil to kjøretøy. Det kan da knyttes to brikker til personens parkeringstillatelse. Fritaket varer ut måneden fritaksholder fyller 18 år.

Fra og med den måneden fritaksholder fyller 18 år, skal brukeravtalen og parkeringstillatelsen knyttes til fritaksholder selv, og ikke lenger til foresatt eller verge. Det må søkes om nytt fritak før denne måneden

Forflytningshemmede ved fylte 80 år

Dersom gyldigheten til parkeringstillatelsen samsvarer med gyldigheten til førerkortet, og det kan legges til grunn at førerkortets utløpsdato er årsaken til at parkeringstillatelsen ikke har en varighet på minst to år, skal bompengeselskapet i disse tilfellene bruke skjønn. Fritakshistorikken tas i betraktning ved vurderingen av om det skal gis fritak.

4. Det gis fritak til kjøretøy som er dokumentert eid av NATOs hovedkvarter JWC på Jåtta. Fritaket kan gis for inntil 2 år av gangen.
5. Kjøretøy knyttet til NATO-øvelse i Norge. Fritaksordning gjelder etter framlegg av lister fra Forsvaret med kjennemerker for aktuelle kjøretøy. Fritaket begrenses til nødvendig kjørerute og for NATO-øvelses varighet.
6. Fritaksordning for diplomatkjøretøy. Ordningen betinger at kjøretøyet er eid av en diplomat og gjelder kun i bomringen i Oslo.

5.3 Motorsykkel og moped

Motorsykler og moped er ikke fritatt for bompengebetaling, og innkreves på ferje. Av praktiske årsaker blir disse kjøretøyene per i dag ikke belastet bompengebetaling på veg.

6 Takstvedtak

6.1 Fastsetting av takster

Vegdirektoratet fatter takstvedtak etter søknad fra bompengeselskapet. Takstvedtaket fattes med utgangspunkt i gjennomsnittstaksten, det relative forholdet mellom takstgrupper og strukturen for reduserte takster som Stortinget har sluttet seg til ved behandling av bompengeproposisjonen.

Grunntaksten for takstgruppe 2 skal som hovedregel være to ganger takstgruppe 1 om ikke annet er bestemt i stortingsproposisjonen, jf. Prop 1 S Tillegg 2 (2015 – 2016) «*For budsjettåret 2016 — Endring av Prop. 1 S (2015–2016) Statsbudsjettet 2016 under Samferdselsdepartementet mv., kap. 3.7.2*».

I strekningsvise bompengeprojekt som er vedtatt av Stortinget er det forbeholdt bompengeselskap, lånegarantister og takstmyndighet å beslutte endring i takstene.

6.2 Prisjustering av takstene

Takstene skal følge prisutviklingen. Prisjustering av grunntakstene skal skje med utgangspunkt i gjennomsnittstaksten som lå til grunn for stortingsbehandlingen av bompengeprojektet. Prop. 1 S (2016–2017) «*For budsjettåret 2017 under Samferdselsdepartementet*».

6.3 Endring av takstene utover prisjustering

Endringer av gjennomsnittstaksten krever tilslutning fra lånegarantister før Vegdirektoratet kan fatte nytt takstvedtak, jf. Prop. 1 S (2016–2017) «*For budsjettåret 2017 under Samferdselsdepartementet*». Takstene kan justeres innenfor følgende rammer:

- a) Fastsatt gjennomsnittstakst opprettholdes som forutsatt.
- b) Om den økonomiske situasjon for et bompengeneinnkrevingsprosjekt er bedre enn forutsatt kan prisjustering av gjennomsnittstaksten unnlates eller reduseres.
- c) Strekningsvise prosjekter: Under forutsetning av tilslutning fra Stortinget, kan gjennomsnittstaksten økes med inntil 20 prosent dersom den økonomiske situasjon for et bompengeneinnkrevingsprosjekt gjør det nødvendig som følge av sviktende trafikk, økt rentebelastning og/eller kostnadsøkning opp til fastsatt kostnadsramme.

6.4 Kunngjøring av takster

Takstvedtak skal kunngjøres av bompengeselskapet senest fire til seks uker før innkrevingsstart/gjennomføring.

6.5 Klagebehandling

Takstvedtak skal betraktes på linje med et enkeltvedtak i henhold til Forvaltningsloven § 2 b *Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker LOV-1967-02-10*.

Klagefristen er tre uker etter vedtaket er kunngjort. Samferdselsdepartementet er klageinstans, men klagen skal sendes til Vegdirektoratet.